

associació catalana de sociologia

societat catalana de sociologia
de l'institut d'estudis catalans

núm. 22, abril 1993

NOTÍCIES DE L'ASSOCIACIÓ

El congrés de sociologia de Catalunya

La iniciativa de convocar una trobada científica dels sociòlegs de Catalunya està en marxa, encara que estem en els termes de només un projecte tot i que va prenent lentament forma i contingut.

El 30 de març es va reunir la Junta de l'ACS i es va concretar la convocatòria de la constitució dels comitès científic i d'organització. Serà el proper 20 d'abril, dimarts, a les sis de la tarda a la nostra seu.

Com que el propòsit és d'eixamplar el màxim la cita, hi han estat invitades les entitats següents:

1. Universitat de Barcelona
2. Universitat Autònoma de Barcelona
3. Universitat Pompeu Fabra
4. Universitat Ramon Llull
5. Universitat Rovira i Virgili (Tarragona)
6. Universitat de Girona
7. Universitat de Lleida
8. Col·legi de Doctors i Llicenciats en Ciències Polítiques i Sociologia
9. Institut Català d'Antropologia
10. Institut d'Estadística de Catalunya
11. Institut de Sociolingüística catalana
12. Institut d'Estudis Socials Avançats
13. Institut de Ciències Polítiques i Socials
14. Fundació Jaume Bofill
15. Centre d'Investigació, Formació i Assessorament
16. Institut Catòlic d'Estudis Socials de Barcelona
17. Gabinet d'Estudis Socials
18. Centre d'Iniciatives i Recerques Mediterrànies

D'aquesta reunió n'han de sortir els integrants dels comitès esmentats i la formulació definitiva d'un projecte escrit que ens permeti començar a fer les gestions entorn dels recursos necessaris per a poder tirar endavant el projecte.

La Junta de l'ACS fa aquesta convocatòria precisament perquè és ella la que ha pres la iniciativa d'aquest Congrés. Es per això que hi haurà algú de la Junta que coordini tot el que es

tiri endavant. El membre de la Junta que assumirà aquesta funció serà en Sebastià Sarasa per mandat explícit de la mateixa Junta.

Esperem que que els passos que es van realitzant siguin assumits pels nostres socis com un afer que ens interessa a tots i que realment es tracta d'una iniciativa que ha de revertir en el bo i millor de la nostra disciplina a casa nostra.

Taula rodona sobre l'ecologisme com a alternativa política

En col·laboració amb "4 semanas", l'Associació Catalana de Sociologia està preparant una taula rodona sobre aquest tema, amb la participació de: Carlos Gabetta, director de "4 semanas"; Luis Lemkov, professor de sociologia de la UAB i Jorge Reichmann, professor de dret de la UB.

Falta concretar la data que es farà saber mitjançant un programa que s'enviarà als socis.

De la militància religiosa a la militància política. Catalunya 1975-1992

Les motivacions d'una recerca.

Crec necessari i també oportú, una breu introducció per entendre mínimament com he anat a parar a la temàtica que és objecte d'aquesta recerca.

Lamemòria-tesina que vaig presentar per l'obtenció del «Diplôme» a l'E.H.E.S.S. de la Sorbona tenia per objecte l'anàlisi del naixement, evolució i procés seguit per «Les Comunitats Cristianes de Base de Barcelona», de l'any 1966 al 1974.

Es a partir del 1974 que aquestes Comunitats Cristianes van morint lentament, deixant pas a les que s'anomenarien «Comunitats Populares», ubicades principalment en barris obrers i que són fruit, junt amb «Cristians pel Socialisme», d'uns moments

molt concrets, marcats per tota la crisi dels moviments especialitzats de l'acció catòlica i, també, d'un context socio-polític molt concret en el que es movien els cristians «compromesos».

No es tracta de repetir els punts de les anàlisis portades a terme en la tesina. Si en faig menció és perquè aquesta tesina és l'origen i punt de sortida de la present investigació.

A partir del 1975 les perspectives del país canvien. Els partits polítics i les centrals sindicals van sortint a la llum pública, són legalitzades. Amb l'aparició d'aquests partits i sindicats apareixen també els seus líders i els seus militants amb els noms i cognoms. A partir d'aquests moments es va sabent «qui és qui i què és què».

La normalitat de les llibertats democràtiques va definint novament els espais i situa les institucions i associacions en el terreny que els hi pertoca. Les polítiques en l'espai polític i les religioses en el terreny religiós. Durant aquests anys, els 1975, 76, 77..., sembla que es constati un fet: la militància cristiana és quasi irrellevant, els moviments de militants cristians semblen inexistents. És veritat que aquests moviments havien viscut una situació molt crítica dins la institució eclesiàstica, fins a ésser desautoritzats per la mateixa jerarquia eclesiàstica (anys 1966 i següents; en el llarg de la recerca aquesta qüestió és contemplada més acuradament), i el refluoriment posterior dels nous moviments, MUEC, JOBAC, etc., no era encara prou reeixit, quedant ofegat per l'utopia creada per la nova situació política.

En canvi, els partits polítics apareixien amb una gran força i «amb una militància que semblava molt nombrosa i que anava creixent». La militància pública i legalitzada era una novetat després de 40 anys de règim totalitari; mirant aquest fet amb una mica de perspectiva històrica, ens mostra que la «novetat» va ajudar molt a què es produís el «boom», ja que ningú volia aparèixer ni «estar absent» de la nova circumstància que s'estava creant.

En tot aquest nou context, es constata, i de manera clara, la presència d'antics militants de moviments cristians: JOC, JAC, JEC, JIC... de moltes persones provinents de l'Escotisme i també de les Comunitats Cristianes en les files d'aquests diferents partits polítics que van sortint a la llum pública. Com més es normalitza la situació, més clara és aquesta constatació.

Aquesta presència no es limita als antics militants; també hi trobem la presència d'ex-capellans i d'ex-religiosos i, amb no tanta incidència, la presència de capellans en actiu. Voldria remarcar que aquesta presència no es limita a la simple «afiliació» a un partit determinat, sinó que els noms de les persones que configuren aquest col·lectiu els trobem entre els dirigents i capdavanters de molts partits, amb un poder i prestigi força notable.

Aquest fet encara va quedar molt més clar quan es van portar a terme les primeres eleccions democràtiques en els diferents nivells de les esferes de govern: Parlament de Madrid, Parlament de Catalunya i Municipals. Les llistes dels diferents

partits incloïen, i no precisament en els darrers llocs, persones que provenien dels diferents moviments cristians anteriorment esmentats.

Aquest fet no va ésser exclusiu d'una àrea territorial concreta de Catalunya; fou molt «normal» en tot el llarg i ample de les diferents comarques del territori català. Això ha comportat que amb molta freqüència poguem trobar en les diferents esferes de govern persones que provenen de la militància cristiana o de diferents moviments confessionals. Si tiguéssim en compte el moviment sindical, crec que ens trobaríem també amb un fenomen semblant.

Algunes precisions conceptuals

No es tracta de què en el present article s'elabori el marc teòric en el que s'emmarca la recerca, com de precisar el contingut d'algunes paraules i conceptes que són a la base de tot el discurs i que podrien ésser objecte d'una falsa interpretació. Utilitzo la paraula «militant» per deixar clar que en la present investigació no es tracta del polític inscrit en una confessió o organització religiosa i que amb més o menys assiduitat compleix els preceptes i normes de la seva organització o església. No s'estudien els polítics que són «religiosament practicants» i que es declaren públicament creients, ni es planteja la recerca des de la perspectiva de mesurar la fe dels nostres polítics; tot això són qüestions que queden al marge dels plantejaments.

Es evident que la situació personal respecte a la fe dels polítics provinents dels moviments cristians pot ésser plural; per una part ens podem trobar que conservin la doble militància ja que la dimensió creient pot continuar essent molt important per ells, com també ens podem trobar amb les persones que la militància religiosa és una etapa de la seva vida que ja ha passat.

Hem de tenir també en compte que l'actitud de fe, o creient, pot haver-se quedat en una dimensió purament interior i personal i que no juga cap paper en la dimensió pública. Tot aquest ventall de possibilitats, certament que en el transcurs de la recerca poden sortir, però sempre en funció del que realment constitueix el meu objecte d'estudi: el trasvàs de militància.

Un altre aspecte que voldria deixar molt clar és que, en absolut pretenc dir que «tots els polítics, o que la majoria de les persones que avui dia exerceixen de polítics professionals, provenen d'una militància cristiana». Tots sabem que es pot arribar al poder de moltes maneres. El que sí es vol demostrar és que molts dels nostres polítics que avui en dia estan situats en alguna esfera de govern, ja sigui estatal, nacional o municipal durant uns anys de la seva vida van «militar» o van formar part d'uns moviments cristians concrets.

Segurament que si obríssim més el ventall, i tinguéssim en compte les persones que avui en dia estan en un o un altre partit, com a simples militants, aquest col·lectiu augmentaria.

Caldria potser també trencar una mica l'estereotip de que, «com que no hi havia cap més opció» era normal que la gent anés a parar a les esglésies. Una cosa és el paper d'acolliment

i encobriment d'activitats i reunions prohibides que durant molts anys van jugar algunes parròquies i altres entitats d'església, i l'altra és la formació que molts dels moviments cristians van portar a terme en persones que, ni de lluny, pensaven que anirien a parar al món de la política; aquest va ésser un pas posterior. Tot aquest procés és el que constitueix el meu objecte d'estudi i que podria enunciar de la següent manera: la constatació d'una presència numèricament important en les diferents esferes de govern polític de persones provinents d'una militància cristiana, i això dins el marc concret de Catalunya.

Aquest procés, aquest «travàs» de militància, obra tot un seguit de reflexions, des de la perspectiva sociològica, que són a la base de les hipòtesis de la meua recerca i que van més enllà del simple travàs d'un lloc a un altre. Voldria remarcar la importància que des de la perspectiva sociològica t'aprofundir i analitzar aquest període proper-passat de la nostra història, si és que realment volem comprendre una realitat que amb massa facilitat i superficialitat volem oblidar. Segurament que estem iniciant una etapa en el que les coses seran diferents. El concepte de militància cada dia és més absent del vocabulari dels nostres polítics, fins i tot de les formacions en les que aquest concepte era essencial: les formacions d'esquerra. Serà segurament perquè fins i tot la paraula «esquerra» està a punt de desaparèixer dels diccionaris polítics i, quan s'utilitza, es fa amb moltes matisacions per deixar ben clar que s'ha superat l'etapa precedent. Es a partir d'aquí que crec important conèixer i comprendre què és el que ha passat fins ara.

- Quins han estat a Catalunya els líders polítics d'aquests darrers 12 anys?
- Ha estat la militància cristiana la primera font de dirigents i quadres polítics a la Catalunya de la transició?
- L'etapa de la transició a Catalunya ve marcada per tots aquests aprenentatges fets en els diferents moviments cristians?
- Quines han estat les estructures de formació d'aquesta militància? Quins són els moviments cristians dels que procedeixen?
- Aquest fet, el travàs de militància, ha influït notablement la dinàmica tant de l'Església com de la societat catalana?

Penso que aquestes hipòtesis exposades són prou indicatives de quins són els meus plantejaments i de quins són els objectius que pretenc assolir en la meua recerca.

El marc teòric en el que s'emmarca aquesta recerca entra de ple en la perspectiva de la sociologia del fet religiós. Però evidentment aquets punts de referència teòrica no han d'ésser fruit d'una recopilació de textos, sinó a partir del coneixement de la realitat. Vull entrar en la reflexió i perspectiva dels clàssics de la sociologia: Weber, Durkheim, Marx, Gramsci, Berger, Luckmann... en els que el fet religiós, (no l'actitud interior i personal) és un assumpte públic i no una qüestió purament privada.

Aproximació a la realitat del 1992.

Realment el temps transcorregut des de les primeres eleccions

democràtiques, -Parlament estatal 1977, Municipals 1979 i Parlament de Catalunya 1980- comporta un certs inconvenients i unes certes aventatges a l'hora de plantejar aquest travàs de militància.

Per una part, és molt possible que si aquest estudi s'hagués portat a terme immediatament després d'aquestes primeres eleccions els seus resultats haguessin estat més positius en el que fa referència a la procedència cristiana dels polítics. Però, per altra part, crec que l'eufòria del moment podia desvirtuar la solidesa del fet que plantejo en la meua recerca i és en aquest sentit que penso que la meua recerca té un valor més objectiu i seriós.

De tothom és conegut els «bat i bulls» que hi ha hagut en tots i cada un dels partits des que està en joc la qüestió del poder. Cap partit s'ha escapat d'aquestes situacions conflictives que han produït desercions de «vells» militants i l'escalada dels arribats a darrera hora. La utopia, o les utopies, que motivaven el compromís i que semblava que feien possible una transformació de la realitat, van quedar ofegades per la obligada estratègia del poder. En aquets moments (1992) l'època de la transició es pot donar realment per acabada, sense que això vulgui dir que ja no és possible l'utopia. Tot aquest context crec que encara dona més consistència als meus plantejaments.

Una aproximació quantitativa.

El que pretenc amb aquesta quantificació, és realment un intent d'apropar-me a les dimensions del fet que jo anomeno travàs de militància. Vull evitar dues situacions extremes que em podrien fer caure en el simplisme i en una manca d'objectivitat, amb tot el que això suposa de poc rigor científic des de la perspectiva sociològica. Per una part, vull evitar el sensacionalisme i l'anècdota de dir que «el President, l'Alcalde... el Regidor» eren de tal o qual moviment; i per altra part, també vull evitar parlar d'un fet poc rellevant i poc significatiu sociològicament parlant. Es per això que crec que una «quantificació curiosa» no solament és útil sino també necessària.

Parlo d'una «quantificació curiosa», per deixar clar que no es tracta d'una mostra «científicament» elaborada amb uns determinats marges d'error. Senzillament es tracta de veure si el col·lectiu de polítics provinents de moviments cristians i que avui en dia estan situats a les diferents esferes de govern té un pes important.

Això em donarà un coneixement més objectiu del fenomen i em permetrà dibuixar més acuradament la perspectiva qualitativa de l'anàlisi, en la que pretenc aprofundir en la cronologia del travàs de militància amb tot el que això comporta: durada de la militància cristiana, de quins moviments a quins partits, convergències i divergències de les dues militàncies, etc.

El pas de la militància religiosa a la militància política, és un simple canvi d'església?

Joan Costa, sociòleg

Els joves que presenten una problemàtica vinculada a la inserció socio-laboral a partir d'una realitat concreta: l'Escola de Formació Professional Flor de Maig: Ensenyament adaptat

La inserció en el món laboral és un dels problemes més greus amb que s'enfronten els joves. I si aquesta problemàtica afecta al conjunt dels joves, té una incidència molt especial en aquells que presenten greus dificultats psico-socials.

Sobre aquest col·lectiu, el Centre d'Investigació Formació i Assessorament del Patronat Flor de Maig, ha realitzat un estudi amb l'objectiu prioritari de veure com afecta la problemàtica psico-social en la integració socio-laboral dels joves. Aquest estudi, s'ha fet en base als alumnes i ex-alumnes de l'Escola de F.P. Flor de Maig: Ensenyament Adaptat.

Es fa molt difícil delimitar quin és el nombre de joves afectats per aquesta situació ja que no hi ha estadístiques fiables sobre el tema. A nivell indicatiu i ha partir de les apreciacions, subjectives fetes per diferents professionals consultats, s'ha vist que entre un 16 i 18% de nois que estudien EGB, no segueixen els seus estudis amb normalitat, i un 2% aproximadament presenten un retard escolar irrecuperable.

El 2% d'alumnes que presenten un retard escolar irrecuperable són aquells que, entre altres problemàtiques, tenen en general greus discapacitats psíquiques. Són un grup de nois als que s'ha de prestar una atenció molt especial per garantir la seva integració socio-laboral.

La situació dels joves que han quedat despenjats definitivament del procés educatiu és molt difícil en l'actualitat. Van seguint els cursos d'EGB sense aconseguir assolir els continguts i arriben als 16 anys sense la preparació mínima que els permeti competir en el mercat de treball. Per atendre les necessitats específiques d'aquest grup de població, es va crear l'any 1976 l'Escola de Formació Professional Flor de Maig: Ensenyament adaptat.

En una societat competitiva com la nostra, les persones afectades per discapacitats es troben amb problemes importants per incorporar-se amb normalitat al món del treball. Per corregir aquesta situació, s'ha promogut una legislació que facilita l'accés al treball d'aquestes persones, al oferir un seguit d'ajuts a les empreses que els contracten.

Malauradament la legislació només contempla aquestes ajudes per a les persones que presenten una disminució superior al 33%. La resta de discapacitats que no arribin a aquest 33% no tenen cap ajut complementari i es troben sense cap mesura que faciliti la seva integració laboral.

Un percentatge significatiu dels alumnes i ex-alumnes de l'Escola de F.P. Flor de Maig es troben en aquesta situació. Pateixen problemes psico-socials greus sense tenir una discapacitat reconeguda de més del 33% i, per tant, no es poden beneficiar de les mesures que promouen la contractació dels disminuïts.

En el nostre estudi hem aprofundit en les condicions socials i personals en què es troben aquest nois, amb la intenció de poder oferir unes idees que siguin útils a l'hora de treballar sobre el conjunt de joves que presenten una problemàtica similar, i que aquestes aportacions afavoreixin l'establiment d'unes mesures que facilitin la seva integració laboral.

L'Escola de Formació Professional Flor de Maig: Ensenyament adaptat es defineix com un servei obert als joves amb greus problemes d'aprenentatge i entén l'educació com un compromís que intenta incidir en la formació d'una vida social apropiada.

La finalitat del projecte es la preparació del jove per a la vida social i productiva, mitjançant un model educatiu integral que incideixi en tots els aspectes de la persona, fent especial esment, en aquells valors i aprenentatges que ajuden a obtenir la màxima independència i supervivència social.

L'Escola de F.P. Flor de Maig treballa preferentment amb joves del Vallès Occidental i Nou Barris. Entre els criteris de selecció dels alumnes hi ha la situació socio-familiar dels nois, ja que es dóna preferència als que provenen de famílies més desvalgudes a nivell social i econòmic.

A partir de l'estudi dels alumnes i ex-alumnes de l'Escola de F.P. Flor de Maig hem volgut mostrar les dificultats amb que es troben aquests joves per integrar-se en el món laboral, ja que es tracta de nois que si be no pateixen trastorns orgànics greus, tenen una disminució que ha dificultat la seva formació i la posterior adaptació al treball.

El col·lectiu d'alumnes i ex-alumnes de l'Escola estava format en el moment de recollir la informació (dades corresponents als curs 91-92) per 584 persones, bona part dels quals van arribar a l'Escola de F.P. Flor de Maig derivats pel centres escolars on estudiaven EGB. A l'escola és on van detectar les dificultats del noi/a i es van preocupar per cercar una alternativa que li permetès continuar el seu procés d'aprenentatge.

Els alumnes i ex-alumnes de l'Escola es troben en una situació especialment conflictiva, ja que a la seva disminució psíquica, cal afegir els problemes socio-familiars que els afecten. La majoria d'ells viuen en barris de nova creació que no disposen d'una estructura econòmica que faciliti la inserció laboral dels nois. Juntament amb els factors socials, els familiars tenen un pes molt especial per aquests nois. Es tracta majoritàriament de famílies amb pocs recursos econòmics on el baix nivell cultural és la nota dominant (quasi una tercera part dels pares dels alumnes i ex-alumnes són analfabets funcionals).

Les condicions personals i socials que envolten als joves alumnes i ex-alumnes de l'escola fan extremadament difícil

la seva inserció social i laboral. És per això, que l'Escola de F.P. Flor de Maig té un departament d'orientació, col·locació i seguiment. Aquest departament, com el seu nom indica, fa una funció de seguiment dels alumnes un cop han acabat els seus estudis, alhora treballa per aconseguir la seva inserció laboral. La tasca de seguiment realitzada per aquest departament ha permès que el 80% dels alumnes que han assistit a l'Escola encara estiguin en contacte amb ella, i que fins i tot els que no van acabar el seu procés formatiu (menys d'un 20%) segueixen demanant el seu consell i ajut.

Els resultats obtinguts pel departament d'orientació, col·locació i seguiment són força satisfactoris com ho demostra que el 90,7% dels ex-alumnes tene feina, mentre que en aquesta mateixa situació només si troba el 81,8% dels joves d'entre 16 i 29 anys de les poblacions on viuen els ex-alumnes. Aquests resultats són el fruit de la feina feta per l'Escola que ha aconseguit que els joves adquireixin uns coneixements mínims que els permetin adaptar-se al món del treball. Tot i que les feines que troben són, en general, treballs sense qualificar, ha calgut dotar-los d'unes habilitats, uns hàbits i unes pautes de conducta que facilitin la seva inserció laboral i els permetin mantenir la seva feina.

El treball formatiu i el de seguiment i col·locació, han permès a l'Escola anar fent un bagatge d'experiències molt important, i proposar unes mesures que facilitin la inserció laboral dels joves amb problemes psico-socials greus. Mesures que tenen a veure amb: la necessitat d'ampliar els ajuts que afavoreixen la contractació dels discapacitats amb una disminució inferior al 33%, que es permeti algun tipus de contractació que estimuli als empresaris a contractar discapacitats lleugers etc.

A partir de l'experiència acumulada durant els seus anys d'existència, sembla molt clar que un model d'escola com el representat per l'Escola de Formació Professional Flor de Maig: Ensenyament adaptat, representa una alternativa vàlida per a la inserció socio-laboral dels joves amb disminucions psico-socials greus. Uns joves que sense estudis, sense cap experiència professional i vivint en uns ambients de marginació, no tenien cap perspectiva d'inserció laboral, però es troben, majoritàriament, inserits en el món del treball i porten una vida relativament «normal».

L'èxit obtingut per l'Escola en el seu treball de formació i inserció dels joves, fa necessari buscar dins del marc de la LOGSE alternatives que permetin la diversitat educativa, una d'elles la plantejada per l'Escola FP Flor de Maig, que tants bons resultats està obtenint.

Carles Prats
sociòleg

Imaginació sociològica sense risc metodològic?

«Darrerament, la concepció de la sociologia que jo defenso no està gaire de moda. La meua és una concepció oposada a la de la ciència social com a conjunt de tècniques burocràtiques. Unes tècniques burocràtiques que obstaculitzen la investigació a base de pretensions 'metodològiques', que la congestionen a base de conceptes obscurantistes, o que la tornen trivial a base d'ocupar-se de qüestions secundàries sense connexió amb els veritables problemes de caràcter col·lectiu. Aquests impediments, aquestes confusions i aquestes banalitats han provocat una crisi dels estudis socials, sense proposar cap mena de camí que permeti de sortir-se'n»

C. Wright Mills, *La imaginació sociològica*, Barcelona, Herder, 1987, p. 27.

Aquesta crítica de Mills, referida bàsicament al funcionalisme nordamericà dels anys 50, és en bona mesura aplicable, salvant les distàncies, a la nostra sociologia actual.

Si bé la sociologia europea s'ha caracteritzat per la seva perspectiva crítica a nivell teòric i empíric i no s'ha deixat ofuscar per la tècnica al mateix nivell que la sociologia nordamericana dominant, penso que en general li ha mancat una certa capacitat de risc metodològic. Un risc que hauria d'ésser absolutament coherent amb una disciplina, que com ens recorda Mills, necessita de grans dosis d'imaginació.

De fet, no és estrany descobrir com darrera de reflexions teòriques sòlides o de crítiques a l'abús del poder explicatiu de la dada estadística, els sociòlegs fugen de l'anàlisi empírica, o si s'hi enfronten, no corren el risc de produir formes alternatives d'aproximar-se a la realitat social i simplement reproduïxen estudis amb les mateixes limitacions d'aquells que critiquen. I això sembla que és independent de quina sigui l'opció teòrica emprada en l'anàlisi, si és que aquesta efectivament existeix.

Què pot explicar aquesta aversió al risc metodològic? Crec que les respostes cal buscar-les en els marcs institucionals on es desenvolupa la recerca sociològica:

D'una banda, en el petit món extraacadèmic de la sociologia, l'estil de recerca ve determinat en gran mesura pel tipus de demanda d'estudis. La importància de la dada empírica, en aquest cas, passa per davant de l'interès d'indagació en profunditat de l'objecte d'estudi. En aquest sentit, és el mercat el que condiciona un cert plantejament pragmàtic dels mètodes d'anàlisi. La manca de temps i el manteniment de la productivitat, són, si es vol, justificacions prou vàlides per a explicar una certa rutinització de la metodologia, la qual s'expressa a partir de l'aplicació sistemàtica de tècniques d'investigació amb la millor relació cost/eficàcia. En termes pràctics això equival bàsicament a la utilització indiscriminada de qüestionaris, la construcció dels quals respon cada cop més a unes pautes predeterminades.

En el cas de la recerca sociològica acadèmica les raons no poden ser les mateixes. Un entorn en el qual no existeix la pressió del mercat hauria d'afavorir, en principi, les possibilitats de desenvolupament teòric i metodològic. No obstant, tot i que sempre poden trobar-se aportacions interessants, la recerca empírica tendeix generalment a ser conservadora pel que fa a la metodologia. Es cert que des que la LRU possibilita la contractació del professorat amb cossos externs a la Universitat, els ritmes de la recerca s'han aproximat més als d'un mercat de producció intel·lectual. No obstant, donades les dimensions de la demanda d'estudis socioiògics, aquesta raó és poc versemblant per a explicar l'existència d'un conservadurisme metodològic.

Les raons bàsiques es troben en la pròpia dinàmica de l'acadèmia. D'una banda, la carrera acadèmica comporta l'obligació de passar una sèrie de proves en les quals a l'aspirant no se li demana precisament creativitat metodològica, sino l'aplicació adequada de les metodologies i tècniques existents i reconegudes per l'acadèmia. Normalment no s'avalua tant el grau d'adequació del mètode a l'objecte d'estudi com el nivell demostrat en el domini de la tècnica. Es evident que si la institució acadèmica és conservadora també ho seran aquells que aspirin a formar-ne part. En aquest context, és difícil l'aparició d'iniciatives creatives, les quals sempre comporten un cert risc.

En segon lloc, en la competitivitat entre les ciències anomenades 'no dures', com les ciències socials, aquelles disciplines que guanyen en prestigi i en reconeixement institucional no són les que desenvolupen de forma creativa noves metodologies en funció dels objectius a estudiar, sino les que han demostrat més capacitat per formalitzar un llenguatge i un conjunt de models d'anàlisi que tinguin la propietat 'científica' de ser replicables en diferents situacions o contextos. En aquesta carrera sembla que la sociologia no es vol quedar enrera, i darrerament hom pot constatar com alguns estudis

apliquen amb certa lleugeresa teories i models que s'han desenvolupat en d'altres ciències socials, principalment en economia.

Si bé per a qualsevol ciència pot ser considerat molt positiu l'avanç en la construcció d'instruments d'anàlisi i de llenguatges formals, quan aquests es consoliden per un afany de «cientisme» poden tenir efectes negatius sobre l'anàlisi de la realitat estudiada. La construcció i aplicació de models d'anàlisi hauria de partir d'un elevat nivell de coneixement de la realitat a la qual s'apliquen, sino es corre el perill de banalitzar tant la realitat estudiada com la utilitat explicativa del mateix model.

En el cas de la sociologia a casa nostra això és especialment delicat, ja que les circumstàncies ens poden portar fàcilment a caure en els perills esmentats: d'una banda, no disposem encara de suficient recerca base sobre la nostra realitat social; d'altra banda, a nivell de procés d'institucionalització científica, la sociologia evoluciona a l'ombra de l'economia, ciència que en segons quins espais institucionals té cada vegada menys de ciència social i més de ciència «dura». Fora paradoxal que en el límit la sociologia fos cada vegada menys social!

Fora una llàstima que l'afany de «cientisme» anés institucionalitzant «el» mètode sociològic, i que la sociologia perdi les possibilitats d'arriscar-se en la construcció de noves metodologies per a l'anàlisi d'una societat que se'ns presenta cada cop més difícil d'interpretar. I aquí hom a d'estar obert a rebre i aplaudir noves iniciatives metodològiques, sempre que es justifiquin coherentment per les especificitats de l'objecte d'estudi. Sinó, el conservadurisme metodològic eliminarà la imaginació com a ingredient bàsic de la sociologia.

Xavier Bonal
sociòleg

Sumari

pag.

- 1 NOTÍCIES DE L'ASSOCIACIÓ
El congrés de sociologia
de Catalunya
Taula rodona sobre l'ecologisme com a alternativa
política
- 1 De la militància religiosa religiosa a la militància política.
Catalunya 1975-1992
Joan Costa
- 4 Els joves que presenten una problemàtica vinculada a
la inserció socio-laboral a partir d'una realitat concreta:
l'Escola de Formació Professional Flor de Maig:
Ensenyament adaptat
Carles Prats
- 6 Imaginació sociològica sense risc metodològic?
Xavier Bonal

Coordinació: Junta de l'Associació Catalana de Sociologia
Secretaria: Montserrat Rovira
Disseny i maquetació: Gemma Quesada

Qualsevol soci interessat en publicar un article
pot adreçar-se a:

Montserrat Rovira
Societat Catalana de Sociologia
Filial de l'Institut d'Estudis Catalans
Tel.: 318 55 16
dimecres de 4 a 8 de la tarda